

uden at have en offentlig Fabrik. Imidlertid erkjender jeg, at, saaledes som Forholdene nu engang ere, vilde det være urigtigt at nedlægge Krudtfabricationen paa Bærket, ja det vilde maaffee endogfaa være urigtigt at lade den anderledes end betingelsesviis gaae over i private Hænder; dog, hvis det Sidste skete, kan jeg ikke see, hvad Risiko der vilde være forbunden dermed; thi den, der kjøber Krudtbærket, vil ikke kjøbe det, for at nedlægge det, men for at drive det, og De kunne være overbeviste om, at der saa vil kunne tilvirkes ligesaa godt Krudt, som nu. Efter Alt dette antager jeg, at det vil være nogensunde klart, at Frederiksværk i ingen Henseende vil være nødvendig end ikke i Tilfælde af Krig. De Exempler, som jeg har anført, og hvortil jeg endnu kunde føie eet, troer jeg tale herfor. Jeg veed saaledes, at Frederiksværk under Krigen har staaet i den Grad tilbage med hvad det havde paataget sig at levere, navnlig til den kongelige Artillerie-Brigade, at Krigsministeriet var nødt til ved en Leilighed, hvor en betydelig Leverance forestod, at give den Paamindelse, at der ikke maatte contraheres med Frederiksværk, forinden dette havde præsteret hvad, der allerede var contraheret med det om. Heraf vil man altsaa let see, at det er vanskeligt og lidet heldigt for Staten at have med saadanne Fabrikker at gjøre, medens den private Virksomhed stades. Jeg skal som en yderligere Charakteristik til hele denne Sag endnu anføre, at der en Gang under Krigen var Tale om for Artilleriet at faae præsteret en meget betydelig Projectil-Leverance; men der blev i lang Tid saa ganske besynderligt forhandlet om den, at der kun var ganske faa Maaneder tilbage til den skulde præsteres, da Contract endelig affluttedes. Partiet var meget betydeligt, og Resultatet blev, at Bærket fik det Halve og jeg det Halve deraf; men havde man nu taget den Sag anderledes, havde man ikke forhalet Afgjørelsen saalænge, saa havde man havt det samlede betydelige Parti for ikke lidet ringere Priser, end man maatte besvemme sig til at indgaae paa. Frederiksværk er saaledes ikke alene ved de anførte Exempler, men i mange andre Henseender, til Skade for, at Landet ikke faaer, hvad det be-

høver, til saa billige Priser, som man kunde ønske, og den vil sikkert altid være til Hinder for, at man ikke til enhver Tid med Sikkerhed vil kunne faae, hvad man behøver, hurtigt og billigt.

Ischering: I det jeg takker den høitæredede Finantsminister for det meget oplysende Svar, han har meddeelt, skal jeg være beredt til at følge hans Opfordring og tage mit Forslag tilbage. Dog skal jeg først tillade mig at gjøre ham opmærksom paa, at der vist er en Misforstaaelse tilstede, naar han troer, at der er den mindste Vanskelighed ved at skille Støberiet fra de øvrige Værksteder. Den Betydning, som Dampmaskinen har for Støberiet, er af en ganske underordnet Natur, og den Mand, som overtager Støberiet, vil selv skaffe sig en Dampmaskine til det Brug, som denne nuværende Dampmaskine bruges til; den afgiver nemlig kun Vind til et Blæseværk, og hvad Støberiet angaaer, saa et det ogsaa paa mange Steder vist, at dets Adskillelse fra Støberiet ikke er umulig. Jeg fremhæver dette kun for at gjøre den ærede Finantsminister opmærksom paa, at alle den Slags Indvendinger ikke har Noget paa sig, og at Resolutionen af 1848 med Hensyn til Jernstøberier med den største Lethed fuldbyrdes, uden at træde i mindste Strid med de øvrige Værksteders Interesse. Naar man venter at udtappe Arresø, og blot vil gjøre det nogensunde tilstrækkeligt, for at fremme Noget, som i mindste Maade kan lønne sig, og man altsaa vil komme til at sænke Vandstokkene paa Frederiksværk, saa taber man i det Hele taget Vandkraften til det væsentligste Fabrik, nemlig til Krudtbærket; men det skal jeg ikke her gaae ind paa. Jeg troer, at det ærede Thing af hvad den ærede sidste Taler anførte til Dværfloed har bemærket, hvor vanskeligt det er for Staten at have med Fabrikker af denne Art at gjøre, da de i enhver Henseende ere byrdefulde, og jeg troer, at det derved endnu mere vil blive opmærksom paa, at den første Leilighed, som gives os til at blive af med disse Fabrikker, bør vi benytte. Jeg tager altsaa mit Forslag tilbage.

Formanden: Jeg veed ikke, om nogen Anden optager Forslaget, i modsat Fald er